

KANNANOTTO UUTEEN LUTHER-TUTKIMUKSEEN

John F. Brug

Minua on pyydetty ottamaan kantaa nykyisiin pyrkimyksiin sumentaa ero raamatullisen, luterilaisen vanhurskauttamisopetuksen välillä - joka esittää meidän vanhurskauttamisemme ainoaksi vaikuttavaksi syyksi Jumalan tuomiopäätöksen meidän ulkopuolellemme - ja roomalaiskatolisten ja ortodoksisten opetusten välillä - jotka esittävät, että muutos ihmisessä on vanhurskauttamisen osasy. Yksi tämän petollisen lähestymistavan kaikkein hienoimmista muodoista on puhua "uskovassa uskon kautta asuvasta Kristuksesta" vanhurskauden tai vanhurskauttamisen lähteenä.

Ne, jotka kannattavat sellaisia näkemyksiä, väittävät usein, että vanhurskauttamisoppi, jota opetetaan Yksimielisyyden ohjeen 3. artiklassa - joka opettaa, että Jumalan armoituomio, joka tapahtuu meidän ulkopuolellemme, on vanhurskauttamisen ainoa syy - ei ole sopusoinnussa Lutherin vanhurskauttamisopin kanssa. Hänen väitetään opettavan, että sekä Jumalan tuomiopäätös että Kristuksen asuminen meissä uskon kautta ovat vanhurskauttamisen syitä ts. perusteita syntien anteeksiantamukseen. Sellainen lähestymistapa näkyy Tuomo Mannermaan kirjoituksissa, mutta se ei ole mitään uutta eikä ainutlaatuista. Kyseessä on yksinkertaisesti muunnelma näkemyksestä, jota Osiander kannatti jo uskonpuhdistuksen aikana - näkemys, jonka Luther hylkäsi, kun se näyttäytyi "kaksinkertaisena vanhurskauttamisena" Regens-burgin kompromississa 1541. Sama sotkuinen lähestymistapa näkyy Suomen evankelis-luterilaisen kirkon vastauksessa 30.1.1996 asiakirjaan "Yhteinen julistus vanhurskauttamisopista", jonka ovat valmistaneet teologit, jotka edustavat Luterilaista maailmanliittoa (LML) ja Paavillista Kristillisen Ykseyden Edistämisen Neuvostoa (huom. meillä suomennoksessa käytetään sanan "paavillinen" sijasta sanaa "Vatikaanin". Sana "paavillinen" vastaa kuitenkin alkutekstiä, jossa on "pontifical", toim. huom.)

Arvioitaessa tällaisia kirjoituksia lukijoiden tulisi pitää mielessään seuraavat kohdat:

1. Lutherin kirjoitukset eivät ole kirkon tunnustuskirjoituksia. Täytyy olla hyvin huolellinen arvioitaessa niistä otettuja lainauksia, jotka on erotettu niiden alkuperäisestä asiayhteydestä, jotta voitaisiin vedota Lutheriin jotain tiettyä opillista kantaa perusteltaessa.

Vaikka Lutherin kirjoitukset ovat suuri aarre meille, niin useimmat niistä eivät syntyneet niin huolellisesti toimitettuina, tarkkoina opillisina lausumina, kuin luterilaiset tunnustuskirjat. Lutherin näkemykset tulivat selvemmiksi uskonpuhdistuksen kehittyessä. Varhaisissa kirjoituksissaan hän ei aina selvästi tee eroa vanhurskauttamisen ja pyhityksen välillä. Toisinaan hän käyttää sanaa vanhurskauttaminen laajassa merkityksessä. Monia hänen kirjoituksistaan, sellaisina kuin ne meillä tänä päivänä ovat, ei Luther itse kirjoittanut eikä toimittanut. Ne valmistettiin Lutherin puheita kuunnelleiden ihmisten muistiinpanojen pohjalta. Toisaalta

Yksimielisyyden ohje valmistettiin hyvin huolellisesti. Joukko teologeja kävi läpi useita peräkkäisiä luonnoksia ja teki niihin muutosehdotuksia ennen sen lopullista hyväksymistä. Yksimielisyyden ohje muotoiltiin tarkasti, jotta voitaisiin käsitellä ilmenneet kiistat ja epäselvä oppisanasto.

Nämä eroavaisuudet tyylissä, syntyperässä ja määrässä Lutherin teosten ja tunnustuskirjojen välillä aiheuttavat sen, että ihmisten on helpompi lainata väärin Lutheria kuin tunnustuskirjoja. Lutherin ja tunnustuskirjojen välillä ei ole kuitenkaan mitään todellista opillista eroa vanhurskauttamisessa, kuten seuraavista kohdista nähdään.

2. Kaikki luterilaiset tunnustuskirjat opettavat samaa forensista vanhurskauttamisoppia (vanhurskauttaminen on tuomiopäätös)

Augsburgin tunnustus näyttää tietä:

"Ihmiset ...vanhurskautetaan lahjaksi Kristuksen tähden uskon kautta (propter Christum per fidem), kun he uskovat, että heidät otetaan armoon ja että heidän syntinsä annetaan anteeksi Kristuksen tähden, joka kuoleamallaan antoi hyvityksen meidän synneistämme. Tämän uskon Jumala lukee vanhurskaudeksi edessään" (CA IV).

"Varsinaisesti ja todellisesti, itse uskon kautta, meidät Kristuksen tähden luetaan vanhurskaiksi tai meidät hyväksytään Jumalan edessä" (Apol. IV,72).

Schmalkaldenin opinkohdat ilmaisevat Lutherin kypsän tunnustuksen tästä asiasta:

"Siitä, mitä minä tähän asti ja alituisen olen opettanut, en voi rahtuakaan muuttaa: uskon kautta me, niin kuin pyhä Pietari sanoo, saamme toisen, uuden ja puhtaan sydämen; Jumala Kristuksen, Välimiehemme tähden tahtoo ja todella pitääkin meitä aivan vanhurskaina ja pyhinä. — Tällaisen uskon, uudistuksen ja anteeksiantamuksen seurauksena ovat sitten hyvät teot" (SA III,13,1-2, TK 1948,267).

Yksimielisyyden ohje pelkäänsä lausuu saman opetuksen hieman yksityiskohtaisemmin syntyneen kiistan tähden:

"Me uskomme, opetamme ja tunnustamme vanhurskaudeksemme Jumalan edessä sen, että Jumala antaa meille synnit anteeksi sulasta armosta ilman mitään omia edeltäviä, nykyisiä tai jälkeempäin tehtäviä tekojamme, ansioitamme tai arvollisuuttamme ja lahjoittaa meille, meidän hyväksemme lukien, Kristuksen kuuliaisuuden vanhurskauden; tämän kuuliaisuuden tähden meidät otetaan Jumalan armoon ja pidetään vanhurskaina" (FC Epit III,4, TK 1948,423-424)

"Me uskomme, opetamme ja tunnustamme ainoastaan uskon siksi välineeksi ja keinoksi, jolla me omistamme Kristuksen ja siten Kristuksessa 'sen vanhurskauden, joka Jumalan edessä kelpaa'; sen tähden sellainen 'usko luetaan vanhurskaudeksi'" (FC Epit III,5, TK 1948,424)

"Me uskomme, opetamme ja tunnustamme: tämä usko ei ole pelkkää historiallista tietoa Kristuksesta, vaan se on sellainen Jumalan lahja, jolla me evankeliumin sanasta oikein opimme

tuntemaan Kristuksen, lunastajamme, ja häneen perustamaan luottamuksemme, toisin sanoen, että meillä ainoastaan hänen kuuliaisuutensa tähden, armosta, on syntien anteeksiantamus, että Isä Jumala pitää meitä nuhteettomina ja vanhurskaina ja että me tulemme iankaikkisesti autuaiksi" (FC Epit III,6, TK 1948,424).

3. Luther opettaa forensista vanhurskauttamista yksityisissä kirjoituksissaan

Selityksessään Psalmiin 51 (51:2) vuonna 1532 Luther sanoo:

"[Kristitty] on vanhurskas ja pyhä toisella tai vieraalla pyhyydellä - minä kutsun sitä tällä tavalla opetuksellisista syistä - se on, hän on vanhurskas Jumalan laupeudesta ja armosta. Tämä laupeus ja armo ei ole mitään inhimillistä; se ei ole jokin sydämen laatu tai ominaisuus. Se on jumalallinen siunaus, joka annetaan meille evankeliumin oikean tuntemisen kautta, kun me tiedämme ja uskomme, että meidän syntimme on annettu anteeksi Kristuksen armon ja ansion kautta... Eikö tämä vanhurskaus ole vieras vanhurskaus? Se koostuu täysin toisen lempeydestä ja on puhdas Jumalan lahja, joka osoittaa laupeutta ja suosiota Kristuksen tähden... Siksi kristitty ei ole formaalisesti vanhurskas; hän ei ole vanhurskas ominaisuutensa tai olemuksensa mukaan" (WA 40;II,352; LW 12,328-329).

Vanhurskauttaminen (syntien anteeksiantamus) on se, että minä elän Kristuksessa uskon kautta. Pyhitys (hyvät teot) on se, että Kristus elää minussa.

Selittäessään Joh. 14:20 Luther sanoo:

"Tämä on ensimmäinen pääopinkohta: että ihminen menee ulos itsestään ja nousee itsensä yläpuolelle Kristukseen. Sen jälkeen laskeutuminen ylhäältä alkaa näin: kuten minä olen Kristuksessa, niin Kristus vuorostaan on minussa. Minä olen ottanut hänet omakseni ja mennyt häneen, olen astunut ulos synnistä, kuolemasta ja perkeleen vallasta. Niin hän nyt ilmaisee itsensä minussa ja sanoo: Mene, saarnaa, lohduta, kasta, palvele lähimmäistäsi" (WA 45,591; LW 24,123).

Saarnassa, jossa tekstinä on Matt. 27:62, vuodelta 1540 Luther sanoo:

"Kristus on hankkinut meille kaksi asiaa: ensiksi, gratia, armo; toiseksi donum, (pyhityksen) lahja. Ensiksi siis minä saan omakseni syntien anteeksiantamuksen ilman mitään omaa suoritustani tai hyviä tekojani. Jumala vanhurskauttaa minut, pitää minua pyhänä ja lapsenaan, koska minä uskon Kristukseen... Toiseksi, kun minä uskon, Jumalan Poika on sitä kautta jo pannut ensimmäisen kiven — tai kulmakiven — ja hän lisää tähän uskoon lahjat, dona" (WA 49,94).

Huomaa, kuinka kirkkaasti Luther erottaa vanhurskauttamisen armon, joka on meidän ulkopuolellamme, pyhityksen lahjasta, joka on meissä. Vaikka nämä kaksi ovat yhdessä, ne on erotettu selvästi toisistaan.

4. Kun Luther puhuu meissä uskon kautta asuvasta Kristuksesta, hän viittaa joko 1) siihen seikkaan, että vanhurskauttava usko ei ole pelkkää älyllistä tietoa, tai 2) Kristuksen ja Isän

ja Hengen asumiseen meissä, joka tuottaa pyhityksen. Hän ei viittaa vanhurskauttamiseen ts. syntien anteeksiantamiseen.

1) Vanhurskauttava usko on luottamus Kristukseen. Sen kautta hän "elää minussa". Kyseessä on elävä usko Kristukseen, ei "kuollut puhdasoppisuus".

"Tämäkin on otettava huomioon, että nuo kolme: usko, Kristus ja hyväksyminen eli hyväksennelukeminen. Usko näet omistaa Kristukseen, pitää hänet aina käsillä ja sulkee hänet itseensä niin kuin sinettisormus sulkee itseensä kalliin kiven. Ja sen ihmisen, jonka havaitaan tällaisella uskolla omistavan Kristusta sydämessään, Jumala lukee vanhurskaaksi. ... Ja tällä tavalla Jumala hyväksyy eli lukee sinut vanhurskaaksi, yksinomaisesti Kristuksen tähden, johon sinä uskot" (WA 40,233; LW 26,132; käännös Galatalaiskirjeen selitys 1957,167).

"Jos se on todellista uskoa - se on varman varma sydämen luottamus ja järkähtämätön suostumus, jolla Kristukseen tartutaan; Kristus siis on uskon kohde, jopa ei vain kohde, vaan - **kuinka sanoisin** - Kristus on juuri tässä uskossa. ... Usko siis vanhurskauttaa, koska se käsittää ja omistaa aarteen, nimittäin läsnäolevan Kristuksen. Hänen läsnäolotapansa on käsittämätön, koska tässä, niin kuin olen sanonut, vallitsee pimeys. Missä vain todellinen sydämen luottamus on olemassa, siinä Kristus on tuossa hämyssä ja uskossa. Tämä on se oleellinen vanhurskaus, jonka tähden ihminen vanhurskautetaan; häntä ei vanhurskauteta rakkauden tähden, niin kuin sofistit väittävät" (WA 40,229, kurs. JB, käännös Galatalaiskirjeen selitys 1957,164).

2) Kristus meissä asuvana vaikuttaa meissä ja antaa meille voimaa hyviin tekoihin, jotka ovat seuraus vanhurskauttamisesta, eivät vanhurskauttamisen syy.

"Kun me olemme opettaneet uskoa tällä tavalla, sitten me myös opetamme hyvistä teoista. Koska sinä olet tarttunut uskolla Kristukseen, jonka kautta sinä olet vanhurskas, sinun pitää nyt mennä ja rakastaa Jumalaa ja lähimmäistäsi ... Nämä ovat todellisesti hyviä tekoja, jotka virtaavat tästä uskosta ja ilosta, joka syntyy sydämessä, koska meillä on syntien anteeksiantamus armosta Kristuksen kautta" (WA 40,233; LW 26,133).

"Kristus elää minussa sillä tavalla, että minä edelleen elän elämäni lihassa, mutta en elä lihassa sillä tavalla, että minun elämäni on lihasta, lihassa, tai lihan mukaan. Ei, minun elämäni on uskossa Jumalan Poikaan" (WA 2,502; LW 27,239).

Päätös

On harhaanjohtavaa ja hämmentävää liittää yhteen se vanhurskaus, joka meillä on hyväksilukemisen kautta, ja se vanhurskaus, joka meillä on meissä asuvan Kristuksen kautta. Se vanhurskaus, joka meillä on hyväksilukemisen kautta, on se vanhurskaus, jonka Kristus ansaitsi meille täydellisellä elämällään ja kuolemallaan. Meillä on se ainoastaan Jumalan tuomiopäätöksen kautta. Tämä tuomiopäätös, jonka me otamme vastaan uskolla, on vanhurskauttamisen ainoa vaikuttava syy. Tämä on vanhurskauttaminen sanan suppeassa merkityksessä.

Se vanhurskaus, joka meillä on meissä asuvan Kristuksen kautta, on pyhitys sanan suppeassa merkityksessä ts. meidän epätäydelliset pyrkimyksemme hyviin tekoihin, jotka Jumala armollisesti hyväksyy Kristuksen tähden. Tämä vanhurskaus ei ole anteeksiantamuksen syy, vaan seuraus anteeksiantamuksesta. Rooma opettaa, että tämä vanhurskaus on anteeksiantamuksen syy.

Kykenemättömyys tehdä tarkasti ero näiden kahden vanhurskauden tyyppien välillä peittää kätköön eron raamatullisen vanhurskauttamisopin välillä, joka opettaa syntien anteeksiantamuksen olevan meidän ulkopuolellamme olevan vanhurskauden ansiota, ja Rooman väärän opetuksen välillä, joka väittää, että anteeksiantamus on osaksi meissä olevan vanhurskauden ansiota.

Katso Yksimielisyyden ohje III,54: "Meidän on vielä selvitettävä kiista, joka koskee Jumalan olemuksellisen vanhurskauden asumista meissä. On totta, että Jumala - Isä, Poika ja Pyhä Henki, iankaikkinen, olemuksellinen vanhurskaus - asuu uskon kautta niissä, jotka on valittu ja jotka Kristus on vanhurskauttanut ja sovittanut Jumalan kanssa. Ovathan kaikki kristityt Jumalan, eli Isän, Pojan ja Pyhän Hengen temppeleitä; Pyhä Henki saa heidät tekemään sitä, mikä on oikein. Mutta tämä Jumalan asuminen uskovissa ei ole samaa kuin se uskonvanhurskaus, jota Paavali tähdentää, josta hän käyttää nimitystä Jumalan vanhurskaus (iustitia Dei) ja jonka takia meidät Jumalan edessä julistetaan vanhurskaiksi. Jumalan asuminen uskovissa on uskonvanhurskauden seuraus; uskonvanhurskaus taas ei ole mitään muuta kuin sitä, että synnit annetaan anteeksi ja kurja syntinen armahdetaan ja otetaan Jumalan omaksi yksin Kristuksen kuuliaisuuden ja ansion perusteella" (TK 1990,498).

WA = Weimar Ausgabe

LW = Luther's Works. American Edition

TK = Luterilaisen kirkon tunnustuskirjat 1948 ja 1990

Lähde:

Syttyneitä sydämiä :

Simo Kivirannan 60- ja Sakari Korpisen 50-vuotisjuhlakirja :

Teemana vanhurskauttaminen

Toim. Hannu Lehtonen ja Hannu Halonen

Concordia : Julkaisu N:o 3

[Veteli] : Concordia, 1996

ISBN 951-97333-2-9

ISSN 123-7428